

Sediaci Pavol Tóth

Vernisáž: 8. februára 2018 o 17.00 hod.

Trvanie výstavy: 8. február 2018 – 20. máj 2018

Miesto: Turčianska galéria v Martine

Kurátor výstavy: Adam Galko

V roku 2018 uplynie 30 rokov od úmrtia Pavla Tótha (1928 – 1988), významného predstaviteľa a spoluzakladateľa Skupiny Mikuláša Galandu. Samostatnou výstavou a retrospektívou sochárskej tvorby si chce preto Turčianska galéria pripomenúť jeho špecifický prínos do slovenského neoavantgardného umenia druhej pol. 20. storočia. Dielo Pavla Tótha bolo doposiaľ zväčša prezentované iba ako súčasť tematických či prehľadových výstav v kontextoch neoavantgardy, skupiny Galandovcov, umenia vo verejnom priestore či v rámci prezentácie sochárskych zbierok jednotlivých galérií. Toto je len jeho druhá samostatná výstava, čo je precedens, prvú samostatnú výstavu mal v roku 1967 v Galérii mesta Bratislavy. Vďaka spolupráci s historičkou umenia Zitou Kostrovou, ktorá je aj autorkou obsiahlej monografie Pavla Tótha, sa mu môže venovať samostatná pozornosť a prehodnotiť tak jeho tvorba z nových diváckych pozícií.

Výstava *Sediaci Pavol Tóth* sprostredkuje pohľad na príbeh formovania jedného komplexného výtvarného diela, zahŕňajúceho množstvo figúr, prevažne sediacich žien. Svojim spektakulárnym názvom však táto prezentácia navádza aj na kritický odstup a zmenu uvažovania. John Berger vo svojej knihe *O pohľade* komentuje pri príležitosti 50. výročia Rodinovej smrti kult výročia ako pohodlný spôsob konzumácie dejín umenia v kontraste s ich porozumením. Výstava preto ponúka aj odvrátený pohľad: od autora ako tvoriaceho subjektu - k autorovi ako pozorovanému a analyzovanému objektu. Sochár je tak v rámci svojej tvorby aktom sediacim na podstavci súčasného galerijného priestoru, so svojou autonómnou estetikou a významom. Takáto myšlienka sediacej a pózujúcej sochárskej zbierky prirovnáva proces pozerania sa k procesu tvorby... Je možné kľzať očami po povrchu, skúmať štruktúry a výstavbu diela podobne ako sochár študujúci svoj model, alebo môžeme postupne odkrývať aj jednotlivé vrstvy konotácií vychádzajúcich z vnútra von. Jednou z takýchto vrstiev je napríklad samotný modernistický pohľad na ženu. Sediacu, češúcu, zobudzajúcu sa, zbavenú hlbších súvislostí, ponechanú ako formu, do ktorej si autor projektuje svoje vlastné prežívanie. Ako vysvetľuje sám Pavol Tóth vo vzťahu k začiatkom jeho tvorby, pózujúca figúra ženy sa pre neho stala skôr príťažou: „Model ma odpútal od toho najdôležitejšieho: od hlbšieho vyjadrenia vlastných vnútorných problémov. Preto som model úplne vylúčil“. Môžeme si položiť otázku, čo je našim modelom v procese pozerania a ako determinuje naše bezprostredné prežívanie. Pozeráme sa na dielo ako na umelecko-historickú pózu s jej faktografickým opisom a súborom spretrhaných znakov a symbolov? Alebo nechávame dielo pôsobiť na naše prežívanie, čím sa aj pozorovanie stane tvorbou nových významov?

Pre Pavla Tótha sa ženské figurálne výjavy stali jeho osobnou mytológiou, spočívajúcou v hľadaní akéhosi archetypálneho žentstva vyjadrovaného v mäkkosti tvarov a ľahkosti línii. Výstava mapujúca kľúčové okamihy autorskej tvorby, prezentuje okrem sôch

aj kresby a grafiky, ktoré poukazujú na vzťah jeho kresbovej a sochárskej línie. Kresba, v jeho prípade nie je len náčrtom, ale ako neustála súčasť procesu tvorby. „V kresbe si veci začínam čistiť a čo ma v nej upokojuje, snažím sa prekresliť aj na soche.“ Jeho budovanie sochy môžeme charakterizovať aj ako kresbu plochami a líniami sklzájúcimi po objeme materiálu s dôležitým akcentom na samotný proces tvorenia s prvkami hľadania, náhody a radosti.

Pavol Tóth (* 1928 Vinosady, Malé Trnne – †1988 Tarragona, Španielsko). V rokoch 1945-1950 študoval na Umeleckopriemyselnej škole v Bratislave (odbor keramika, prof. T. Lugs) a v rokoch 1950—1955 na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave (Oddelenie figurálneho sochárstva, prof. J. Kostka). Bol spoluzakladateľom Skupiny Mikuláša Galandu (1957). Od roku 1955, s výnimkou sedemdesiatych rokov, pravidelne vystavoval doma i v zahraničí.